

OKÉNKO

DO FARNOSTI

VYDÁVÁ FARNOST SV. VÁCLAVA V LETOHRADĚ

Ročník XXX

Leden 2021

číslo 1

Požehnáni

Požehnaný jsi Pane
Bože náš
Králi vesmíru
žes dal nám
a našim dětem
i poznat
i dočkat se
i domilovat se
dne tak předivného
tak velkého
tak krásného
jako je tento všední den

Anna Kamieńska

Jistým bodem počínaje není již návratu.
Toho bodu je třeba dosáhnout.

Franz Kafka

Jestli se domníváš, že celý svět je špatný,
pak si uvědom, že se skládá i z lidí, kteří
jsou jako ty.

Mahátma Gándhí

Úvodem

Také jsem si na jaře myslel, že snad do konce roku nebezpečí pandemie pomine ... Odpovědní lidé chrání (částečně) sebe i druhé před neviditelným virem nebo „bílou nemocí“. Jiné trochu ochraňuje strach. Někteří prohlédnou teprve až budou mít v rodině mrtvého. Další zaživa hynou z vyčerpání. S bezohlednými a lhostejnými nehne zřejmě nikdo a nic. Vláda neustála tlak konzumentů a rozmazlených a včas nezavedla před svátky 5. stupeň PES. Následky zřejmě přijdou. Zdravotníci jsou už teď na hranici vyčerpání. Představení v církvi mají znát povahy lidské a jak to v dějinách chodí. Měli jsme jít příkladem a už před svátky zrušit bohoslužby v kostelích. Necírkevním jazykem jsme měli povzbudit občany a ukázat na podstatné prameny, z kterých se dá čerpat odvaha, vytrvalost k budování vztahů a solidarita s potřebnými. Je smutné, že myslíme jen na sebe a nepomáháme lidem na útěku; jsou bezradní a odkázáni na ty, kteří se snad nad nimi smilují. Mnohokrát byli naši lidé na útěku a v ohrožení života a řada lidí jim pomohla. Vrchního velitele ozbrojených sil konečně přemluvili, aby se přestal bát injekce. Premiéroví napsali slušný projev, jen v něm zapomněli uvést, kdo otrávil ryby v Bečvě, ten stále tvrdí, že jsme nejlepší ze všech zemí. Izraelci za 14 dní očkovali milión občanů. Ano, Češi ze všech Evropanů utratí nejvíce peněz za alkohol. Dál hledejme, co dělat a jak se chovat lépe. Všem Vám přejeme „Dobrý rok“.

/v

TUTLÁTOŘI

Sloveso „tutlat“ patří do skupiny slov onomatopoických čili zvukomalebných. Už téměř tisíc let jsou nejzdatnější tutlátory zákoníci z Vatikánu. Vydalo by to ne na knihu, ale na knihovnu. Třeba: ututlaný záporný postoj odborné papežské komise vůči „Humanae vitae“. Nebo: kladné stanovisko Papežské Biblické komise ke svěcení žen. Nás to zajímá kvůli tajnému biskupu Davidkovi, světiteli žen. Proti němu se zuřivě postavili jeho vlastní spolupracovníci, natož kurie vatikánská i česká. Kvůli tomu zřídil Pavel VI. zvláštní Papežskou Biblickou komisi vynikajících odborníků a ta došla r. 1976 (12 hlasy ze 17) k závěru, že dle Bible nejsou proti svěcení žen námitky. Zděšení - a trezor ... Nyní to prozradil bývalý člen Papežské Biblické komise Johannes Beutler SJ. U nás se ovšem tohle nikde nedovíte; naši tutlátory jsou stále velmi mocní - ani jeden prelát se dosud (za 32 let) neodvážil veřejně se pomodlit na hrobě nebohého Davidka v Brně Tuřanech ...

Jan Rybář

Strach je přirozenou reakcí.
Odvaha je rozhodnutím.

Nebeský Otče, neprosím tě ani o zdraví, ani o nemoc, ani o život, ani o smrt. Prosím, abys ty sám nakládal s mým zdravím a mou nemocí, mým životem i mou smrtí ke své slávě a k mému spasení. Jen ty sám víš, co je pro mne prospěšné. Ty sám jsi Pán: učíš, co se tobě jeví dobré. Dávej mi, vezmi mně, ale mou vůli poddej vůli tvé.

*Blaise Pascal,
matematik a filozof*

Nesmím nechat zplánět ani jedno kněžské povolání. A jsou tady, mezi těmito ženatými muži.

*Felix Maria Davídek,
biskup Skryté Církve, nar. 12. 1. 1921,*

Jsem přesvědčen, že Bible se stává tím krásnější, čím více jí rozumíme; tj. čím více vidíme a uznáváme, že každé slovo, které chápeme obecně a vztahujeme především sami na sebe, mělo podle konkrétních okolností, podle časové a místní situace svůj vlastní, speciální, bezprostředně individuální smysl.

Johann Wolfgang von Goethe

REFORMA ŘÍMSKÉ KURIE

Agenor Brighenti

Úvod

Katolické místní církve jižní polokoule se ostře stavějí proti kolonialismu včerejška i proti neokolonialismu dneška. Bojují s eurocentrismem jako hlavní příčinou centralismu římské kurie. Od zvolení papeže Františka vane vítr z jihu; do centra pozornosti římskokatolické církve se dostala periferie. Na cestě ke skutečně katolické, tj. všeobecné církvi je nutno provést reformy. Od počátku svého pontifikátu dává „papež z konce světa“ podněty k podstatným změnám, týkajících se stylu a způsobu, jakým je vykonáván Petrův úřad, ale i složení a funkce římské kurie. Rovněž vztahy k místním církvím a k národním biskupským konferencím se proměňují. Jinými slovy: Papežský primát je obklopen kolegiální biskupů a ta opět církevní synodalitou. Základem změn jsou obrodné procesy Druhého vatikánského koncilu. Ty daly podnět k tomu, aby církev byla nadále chápána jako „společenství církví“. To znamená, že církev, jež je jedna a jediná, se uskutečňuje v místních církvích (*in quibus*) a ve společenství s jinými církvemi (*ex quibus*).

1. Reforma kurie: křik z dálky

Výzva k reformě přišla z daleka. Poprvé zazněla na shromážděních kardinálů, jež předcházela konkláve, které zvolilo dnešního papeže reformátora. Papež František pak tyto závazné povinnosti zpečetil ve svém apoštolském listu *Evangelii Gaudium*: „Vnímám potřebu pokračovat v blahodárné decentralizaci.“ (EG 16) Zároveň je nutné „pomýšlet na konverzi papežského úřadu“; neboť „nadměrná centralizace, místo aby pomáhala, spíše komplikuje život církve i její misijní dynamiku“. (EG 32) Postupný proces centralizace římské kurie nastává v důsledku krize koncilariismu a protireformace, jež byla v polovině 16. století reakcí tridentského koncilu na protestantskou reformaci. Centralizace posílila ultramontanismus, jenž vyvrcholil dogmatem o neomylnosti papeže, schváleným na Prvním vatikánském koncilu (r. 1870) zcela mimo ekzeziologický kontext, původně formulovaný v návrhu konstituce o církvi (*De Ecclesia*). Nemohlo to dopadnout jinak: Římský centralismus postupně překrýval synodální strukturu církve a způsobil nerovnováhu mezi římskou církví a diecézemi, mezi římským biskupem a kolegiem biskupů. Nakonec se rozevřela propast mezi římskou kurií a místními církvemi, ať už shromážděnými na synodách nebo provinčních shromážděních, z nichž později vznikly biskupské konference.

2. Reforma kurie: obnova, která

od II. Vaticana čeká na uskutečnění

Druhý vatikánský koncil provedl hluboké změny ve všech oblastech církve, s výjim-

kou decentralizace struktur. O tu se pokusil papež Pavel IV., brzy se však ocitl ve vleku konzervativního křídla, které sice bylo na koncilu poraženo, ale vzápětí opět kurií ovládlo. I papež Jan Pavel II. chtěl výkon primátu nově promyslet a v encyklice *Ut unum sint* dokonce vyzval k předkládání podnětů. Ale žádná konkrétní iniciativa z toho nevzešla. Navzdory koncilové obnově pokračovala římská kurie v nastoupeném procesu centralizace a postupně se stávala orgánem moci místo služby, což mělo pro papežský úřad fatální důsledky. V posledních desetiletích

dotyčných dosáhl centralismus kurie kritické úrovně. Za pontifikátu Benedikta XVI. propukly skandály kvůli mocenským sporům, finanční korupci a utulování případů zneužívání, což nepochybně přispělo k papežově rezignaci. Druhý vatikánský koncil byl záchranou církevní synodality: od té doby má být církev považována za Boží lid vedený „smyslem pro víru“ (*sensus fidelium*) a papež je v kolegiu biskupů první mezi rovnými (*primus inter pares*). Tím je centralismus římské kurie zpochybněn. Představa údajně univerzální církve, která vede místní církve a je jímž reprezentantem a garantem je papež, je definitivně překonána. Pro koncil neexistuje žádná církev mimo místní církve. Místní církve je „část“ reprezentující celek katolické církve, a nikoli její „díleč součást“. Církev je *communio*, je to „společenství církví“ (Jean-Marie Roger Tillard). Tato církev, jedna a jediná, se uskutečňuje v místních církvích (*in quibus*) a ve společenství s jinými církvemi (*ex quibus*). Tím je každý místní biskup povinen se starat i o jiné církve. Jeho služba je součástí výkonu společného biskupského úřadu v rámci kolegia biskupů, v němž je zahrnut Petrův úřad v podobě papeže, který je představitelem společenství biskupů jakožto *primus inter pares*.

3. Reforma papeže Františka: prvořadý význam církevní synodality

Reformy, jež provádí papež František, nejsou ničím jiným než realizací směrnic Druhého vatikánského koncilu týkajících se „struktur společenství“ církve. Jejich ústředním bodem

je, jak již bylo řečeno, nutná reforma papežské služby. To zahrnuje také nové uspořádání římské kurie, synody biskupů, kolegia kardinálů a biskupských konferencí. Papež dává kolegiu kardinálů postupně méně eurocentrický, univerzálnější profil. Je to odraz skutečnosti, že dnes žije většina katolíků na jižní polokouli.

Pokud jde o synodu biskupů, nová apoštolská konstituce *Episcopalis communio* (zveřejněná 18. září s datem 15. září 2018) uvádí, že tento poradní orgán papežství působí „ve službě celému Božímu lidu“. Biskupská synoda se má stát „kanálem, jenž slouží více evangelizaci dnešního světa než vlastnímu zachování“. (EC 1) Proto, podle papeže Františka, „je nutno, aby se biskupská synoda stále více stávala především nástrojem naslouchání lidu Božímu“ a „neztrácela spojení s ostatními věřícími“. (EC 6) Zbývá ovšem ještě učinit ze synody orgán usnášející se místo orgánu poradního a prosadit volební právo žen.

Pokud jde o reformu samotné římské kurie, očekává se vydání nové konstituce *Praedicate evangelium*, která má nahradit dokument *Pastor bonus* z roku 1988. Koncept nové konstituce byl zaslán předsedům národních biskupských konferencí, synodám východních církví, dikasteriím římské kurie, konferencím vyšších představených a některým papežským univerzitám s prosbou, aby se k němu vyjádřili a podali vlastní návrhy. Podle nové studie má být výkon primátu chápán jako komplexní úkol, přičemž instance s ním spojené (kolegium kardinálů, synoda biskupů, biskupské konference a místní církve) musejí být ve své autonomii a ve společenství s jinými církvemi více respektovány. Bezprostřednějším spojením kolegia kardinálů a biskupské synody s Petrovou službou přestává být římská kurie ve vztahu k biskupským konferencím a místním církvím orgánem kontroly a stává se orgánem podpůrným. Biskupské konference tak budou mít napříště mnohem větší váhu než dosud – i co se týče role učitelského úřadu. Kromě toho se změní postavení a hierarchie dikasterií uvnitř kurie. V současnosti hraje kongregace pro víru zřetelně větší roli než ostatní dikasteria, kdežto v budoucnu mají stát v popředí kongregace, které se zabývají evangelizací, podporou rozvoje a míru ve světě a ochranou chudých.

Závěrem

Mnozí jsou netrpěliví. Zdá se jim, že reformy papeže Františka postupují příliš pomalu. Vidí rovněž, že papež zaujímá privilegované postavení, zvláště při výběru oblastí, jež mají být reformovány. Prosazovat synodalitu nesynodálními prostředky znamená ponechat ji na libovůli těch, kdo přijdou po nás. Nutné jsou proto nejen zákonem regulované reformy, nýbrž i nový synodální postoj. Kdo chce obnovovat, musí obnovit sám sebe.

*Z Concilia 1/2020 přeložila
Helena Medková, Getsemany, říjen 2020*

PŘIVEDE NÁS COVID K SOUCITU A SOLIDARITĚ?

Na advent nám naši biskupové dali program k odvrácení koronavirové pandemie. Každý večer se máme modlit růžencem, ve středu se máme postit, k Vánocům postavit betlém a uctívat Pražské Jezulátko.

Trpce jsem si vzpomněl na slova židovského historika Raula Hilberga o lhostejné společnosti před 2. světovou válkou: „Ani nejvyšší představení židovských obcí v řadě zemí nevěřili zprávám o vyhlazování židů v nacistických koncentracích. Demokratické vlády nezasáhly, spojenci nebombardovali koleje vedoucí do koncentračních táborů, církve si chránily jen své lidi - neměly ve společnosti většího vlivu, jen jednou týdně se na jednu hodinu shromažďovali na svých bohoslužbách.“

Míra našeho vlivu na společnost nevzrostla. Nejsme „světlem“, které má svítit druhým na cestu.

V 90. letech nás, katolíky, naše společnost slyšela, když jsme se hlásili o restituce. Ani teď, v době koronaviru, se příliš nelišíme od běžné společnosti. Převážně myslíme na sebe, i když nikdo neumírá hladu nebo bez lékařské pomoci. Litujeme se hlavně kvůli nedostatku bohoslužeb.

O Vánocích jsme si opět „připomínali“ útěk Svaté rodiny do Egypta, před Herodovým pogromem na betlémské děti, ale nijak nás nepoznamenala vděčnost Ježíšových rodičů Egyptanům za to, že přijali židovskou rodinu na útěku. Neslyšíme Ježíšova slova: „Byl jsem na útěku, hladový, žiznivý, nemocný, bez prostředků ... Cokoliv jste prokázali/neprokázali kterémukoliv člověku, mně jste prokázali/neprokázali.“

Neprosadili jsme přijetí ani 50 utečeneckých sirotků z řeckých ostrovů do naší země.

Teď je naše společnost ochromená koronavirem, ale my jsme propásli čas, kdy jsme mohli děti přijmout. Vánoce jsme mohli prožít s vědomím určité užitečnosti vůči nejvíce potřebným. Stavění betlému a naše modlitby nikoho nenasytí.

Jsem-li v Praze, chodím k Hlavnímu nádraží Jeruzalémskou ulicí. Na synagoze je nápis: „Všichni jsme dětmi jednoho Otce“ (Mal 2:10). Pokaždé s trpkostí myslím na prázdnotu našich modliteb. Dva tisíce let říkáme Bohu: „Otče náš,“ a přesto jsme my, pokřtění Evropané, do r. 1925 v pogromech zavraždili 8 milionů židů.

Polský židovský lékař Janusz Korczak pečoval i během války o 200 sirotků. Přemysl Pitter za války i po ní pečoval o 150 českých, německých a židovských sirotků. Ve výčtu zachránců bych mohl dlouho pokračovat.

Naši mladí chlapi v minulém roce 3 x dovezli humanitární pomoc na řecké ostrovy. Pan Kvido Štěpánek z Letohradu tam vypravuje další konvoj humanitární pomoci.

Máme obětavé lidi, kteří jsou ochotní se sirotkům utečenců věnovat. Lidé jsou připraveni přispět, projekt by přispěl i k ekonomické obnově.

Myslím si, že by Česká společnost mohla přijmout sto utečeneckých sirotků. Nikdy jsme nebyli tak bohatí jako dnes.

Lidi na útěku nebo živořící někde ve stanech nemají bez nás skoro žádnou naději. Zatímco my, nejen o svátcích, tloustneme a modlitbu používáme jako dětský dudlík. Modlitba má vést k činu.

Přátelé, co si o tom myslíte?

Kdo by pomoc pro sirotky mohl - až se uvolí situace po koronaviru - prosadit u vlády?

Na koho se obrátit? Na Radu biskupské konference Iustitia et Pax? Na Synodní radu evangelické církve?

/v

Uvítal jsem **dotpis paní Věry Roubalové Kostlánové, signatárky „Charity 77“, časopisu Respekt:**

Vážená redakce,

kvůli pandemii a jiným důležitým věcem se na stránkách vašeho časopisu v posledních měsících „pozapomnělo“ na to, jak se česká vláda staví k uprchlické problematice. Bohužel její krédo je: Ani jednoho uprchlíka. Zní to jednoduše a „je vyřešeno“. Ale válečné konflikty i diktatury stále vyhánějí tisíce lidí z jejich domovů. A my jsme v EU, kde máme odpovědnost za naplňování demokratických hodnot, jako jsou solidarita a humanita.

Kvóty naše vláda odmítá. Nový přístup k uprchlíkům má být takový, že země EU buď přijmou určitý počet uprchlíků, nebo budou určitý počet uprchlíků deportovat do země původu. Náš stát se kloní jednoznačně a jen k tomu druhému.

Přijímat uprchlíky do azylové procedury umíme. Tisíce jsme jich přijali: před 25 lety skoro čtyři tisíce z Bosny, kolem roku 1999 přes tisíc z Kosova a více než čtyři tisíce z Afghánistánu. V letech 2003-2004 tu bylo 16 tisíc uprchlíků z Čečenska. Skoro všichni byli muslimové a nebyl s nimi žádný problém. Máme zkušené nevládní organizace i zkušené ministerstvo vnitra.

Uprchlíky, kteří projíždějí naším územím do dalších zemí, posílá vnitro do českých detenčních zařízení (která si oni musí zaplatit), tam jim po nějakém čase dá 150 korun, aby dojeli do Prahy. V Praze se jich naštěstí ujmou dobří lidé, hlavně z Iniciativy Hlavák, nakrmí je, nechají je v dobrovolnických rodinách přespat a pomohou jim finančně, aby mohli dojet do země, kam původně směřovali.

Deportovat ale například lidi, kteří dali všechny své peníze a kteří riskovali svůj život či zdraví, aby se dostali přes moře do Evropy, je věc jiná. Součástí deportací je přece fyzické i psychické násilí. Těmto uprchlíkům jde o všechno, o bezpečí, o budoucnost jejich dětí. Chceme snad dobrovolně patřit k těm, kteří budou tyto lidi, ženy, děti násilím do-

Aristides de Sousa Mendes do Amaral e Abranches (1885 - 1954), portugalský šlechtic a diplomat. Jako konzul v Bordeaux vydal během let 1940 - 1941 navzdory instrukcím své vlády vstupní víza do Portugalska asi 30 000 osobám, většinou Židům. „Má vláda odmítla vydávat víza jakýmkoliv uprchlíkům. Ale já ty lidi nemohu poslat na smrt. Jsem rozhodnut vydat vízum každému, kdo si o ně řekne. I kdybych měl být propuštěn, musím jednat jako křesťan, jak mi káže mé svědomí.“

V r. 1941 byl pro tuto svou činnost přinucen svými nadřízenými odejít do důchodu. Zemřel v naprosté chudobě. V r. 1967 mu Jad Vašem udělil titul „Spravedlivý mezi národy“. V r. 1987 Portugalsko rehabilitovalo jeho památku. V r. 2006 jej hlasy diváků RTP umístily v první desítku ankety „Naši velcí Portugalci“, v následujícím druhém kole se umístil na třetím místě, za Antóniem Salazarem a Álvarem Cunhalem.

NITERNOST

Žák požádal o slovo moudrosti.

Mistr pravil: „Běž, posad se ve své cele a tvá cela tě naučí moudrosti.“

„Ale já žádnou celu nemám. Nejsm mnich.“

„Máš celu. Podívej se do svého nitra.“

Anthony de Mello, SJ

vlékat k letadlům a deportovat?

Obávám se, že toto bude mít neblahý vliv na naši společnost. Média budou zobrazovat uprchlíky hlavně jako problém a násilí na nich jako běžnou záležitost. Násilí se tak v rámci migrační politiky stane naším jediným „příspěvkem EU“ i součástí nás samých, nejen policie, která ho bude provádět v praxi. Jsem přesvědčena, že přijímání rozumného množství uprchlíků může mít dobrý vliv na naši společnost, na naše hodnoty. Na rozdíl od politiky zaměřené jen na deportace, na násilí.

*Věra Roubalová Kostlánová,
Respekt52/53 2020*

SVATOPLUK KARÁSEK,

evangelický farář, undergroundový hudebník, signatář Charty 77. Od poloviny 90. let působil jako farář v pražském kostele U Salvátora. Zesnul 20. prosince ve věku 78 let.

O DARECH BOŽÍCH OD SVATOPLUKA

recenze Jiřího Peňáse, LN, 23. 12. 2009

V evangelickém kostele u Salvátora na Starém Městě káže Svatopluk Karásek. To je známá věc i pro ty, kteří nejsou příslušníky jeho církve. Ba vědí to i mnozí neznabozi.

I pro ně, ba právě pro ně, je určena drobná knížečka Kázání pro neznabohy aneb Kdo je tady blázen? (vydal Rybka). Jsou v ní čtyři kázání, která Svatopluk K. přednesl během loňského roku ve „svém“ kostele před svým sborem. Lze je přečíst během půl hodiny - a pak je třeba chvíli napsat v kapse a jen tak si je otevřít. Jsou napsána živým jazykem, biblické obrazy jsou podány srozumitelně a „dnešně“, ale nikoli triviálně a podbízivě. Kdo „Sváta“ trochu zná - a zná ho v Čechách trochu každý - slyší v nich jeho charakteristický širokodedý hlas, sklon poněkud manýristicky protahovat slabiky, ale i pro něj tak typickou rozjítřenou niternost a opravdovost. Dalo by se říct, že jeho kázání se mu podobají, jsou skutečně odrazem jeho osobnosti, která je taková, jaká je...

O čem ta kázání jsou? První se jmenuje Blázen („Říká blázen v srdci svém: Není Boha,“ Žalm 14) a náš kazatel se ptá, kdo je to ten blázen a kde pramení jeho nevíra, jdoucí až tak daleko, že je schopen říci, že Bůh není. A co s tím? Karásek říká: vy víte, že nedělám problém, když za mnou někdo přijde, že chce být oddán nebo pokřtěn. Jsou lidé v církvi, kteří to kritizují, ale mám já právo druhému říkat, kdo je jak silný ve víře, ptá se.

Druhé kázání nazval Balíček karet a připomněl tu jeden starý country hit, který také u nás zpívali snad Rangers, což ukazuje na šíři Karáskových inspirací. Balíček karet slouží v té písni vojákovi jako jakási summa teologie. Téma vychází z knihy Příslaví („Ať tě neopouští milosrdenství a věrnost. Přivaž si je na hrdlo, napiš je na tabulku svého srdce.“) Rozumím tomu jako slovu do evangelických řad, kde snad se má za to, že víra, ta skutečná a cenná, je jen ta niterná, vnitřní. Ale přitom nejde o to, jak víru člověk projevuje, ale jak jí má člověk při sobě, ve svém srdci.

Třetí kázání - Dikůčinění - vychází z 12. kapitoly Izaiáše: „S veselím budete čerpat vodu z pramenů spásy“ a je o vděčnosti, o schopnosti se radovat, otevřít se, chválit a děkovat. Kolik lidí stále jen nadává, kolik hodin se promarní jen tím, že čelíme tomu, co nám jde na nervy. Jedním z našich úkolů je přitom nenechat se otrávit, nenechat se znechutit a vnitřně zaneřádit tím neřádem zvnějšku. S tím čtenář souhlasí též.

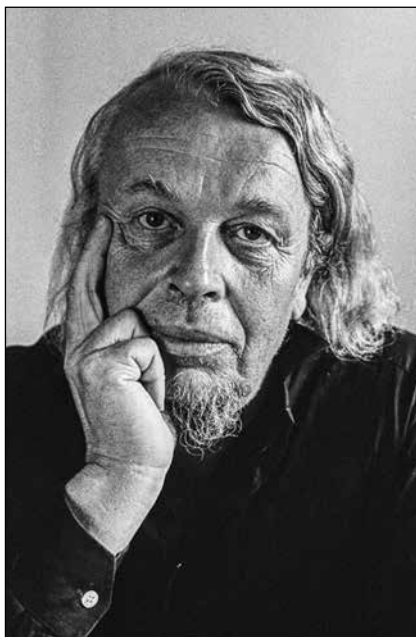
A třetí kázání je zcela aktuální, jmenuje se Vánoční stromek a je o darech. Tím nejlepším Božím darem jsme my sami. A cituje tu

MARIE RUT KRÍŽKOVÁ,

signatářka „Charty 77“, zesnula ve věku 64 let.

„Bude těžký pokračovat dál bez Tebe, mamí. Je toho tolik, v čem nám budeš chybět.“

Moje máma byla nejstatečnější žena, co znám. Nebylo to vždy úplně jednoduché, protože ona nebyla tou mámou, kvočnou, co bojuje především za svoje děti. Bojovala za všechny a já občas žarlila. Ale hlavně jsem na ni byla a vždy budu nesmírně pyšná. A to je krásný pocit, být hrdá na svou mámu.

Boží trouba zatroubila - služebník byl povolán jménem SVÁTA KARÁSEK muzikant, evangelický farář, muž radosti a humoru, přál si, aby bylo napsáno: „Domachroval pásek“ a „Nesmutněte“.

Nepominutelný v českém příběhu druhé pol. 20. století, zřetelně radil: „Řekni ďáblu NE!“ S Vysočinou spojen mj. tím, že s bandou přátel koupili na sklonku 70. let Vodákův mlýn v Prosičkách u Ledče, leč hnusný nátlak StB byl neúnosný, následovalo vystěhování z vlasti... Dnes se Sváta nastěhoval do plnosti.

Miloš Doležal

příběh velmi katolický, o svaté Dorotě - Dorothei, která obdarovala jednoho ze svých katů po své mučednické smrti růžemi z nebeské zahrady, načež se mladík obrátil z pohana na Theofila. A tak se může darem Božím obrátit každý neznaboh, pomůže-li mi Dorothea nebo Theodor, což obojí znamená Dar Boží. A to se nám líbí ze všeho nejvíc.

Moc děkuju Hospici Dobrý pastýř v Čerčanech, za lásku a něhu, se kterou o mámu pečovali. A za to, že jsme mohli být s ní. Zvláště ty poslední dny to bylo velmi intenzivní a já toho mohla mámě říct víc, než za celý život. Jako kdyby se naše role obrátily. Hladila jsem ji a zpívala ukolébavky, které ona zpívala mně. Jako kdybych byla svědkem porodu pro nový život.

Zažila jsem, jak odcházela klidná, smířená a plná víry. Ještě před smrtí mi vstoupila do snu a díky němu vím, že teď už tančí.

Ester Janečková

TY JSI KNĚZ NAVĚKY

knihy rozhovorů salesiána Zdeňka Jančaříka s Ludmilou Javorovou, Portál 2020

Recenze Josefa Beránka:

Tento rozhovor je hned od prvních stránek půvabný jakousi kněžskou sounáležitostí. Téměř ve svých devadesáti letech Ludmila Javorová, vysvěcená na kněze Skryté církve, prolomila mlčení a souhlasila s rozhovorem se salesiánem Zdeňkem Jančaříkem. Fakticky nejde o úplně první veřejné vyjádření Javorové, tím je knížka Z hlubin bezedných, vydaná v Americe na přelomu tisíciletí. Ludmila Javorová byla dlouhé roky blízkou spolupracovnicí klíčové postavy Skryté církve Felixe Davidka. Od jeho návratu z kriminálu až do jeho smrti v roce 1988 byla jeho asistentkou, spojkou, i vnímavou kritičkou. Aktuální rozhovor je vzácný svou upřímností a nakonec také časovým odstupem. Díky tomu vyzní zřetelně klíčové momenty spoluautorčina duchovního zrání, ale i kontext některých důležitých událostí a rozhodnutí. Zmíňme alespoň Davidkovu snahu podchytit mladé muže toužící po kněžství, kteří ale nechtěli vstoupit do zapovězeného, komunisty zřízeného semináře v Litoměřicích. Nebo jeho dlouhodobou snahu zajistit kontinuitu živé církve, reagující aktivně na všemožná omezení ze strany státní moci. Na pozadí těchto zkušeností a rozhovorů s představenými uvězněných řeholnic dozrál Davídek k rozhodnutí vysvětit Ludmilu Javorovou na kněze, veden snahou vysvětit služebnici vězeňkyň, které byly odtrženy od svátostného života. Ke svěcení žen se Davídek rozhodl, přestože jeho záměr vyvolal mezi biskupy Skryté církve tvrdý nesouhlas. „Já to musím udělat. Nezapomeň, že jsou znamení času a je to zodpovědné. Já nejednám nezodpovědně...“ vzpomíná na Davidkovo rozhodování Javorová. O pár dní později byla Ludmila vysvěcena pro službu ve skrytosti v totalitní době, pro „ženy bez kněze“.

Nikdo asi dnes už nedokáže pochopit, co znamenalo být připraven nechat se zavřít, aby byl člověk s těmi, jimž má sloužit. I tak ale odpovědi Ludmily Javorové nutí k zamýšlení, co je podstatou kněžství. Díky citlivým otázkám Zdeňka Jančaříka vyvěrá z jejich výpovědí obrovská energie, touha pomoci lidem porozumět přicházejícímu Božimu

království. „Naše služba spočívala v tom,“ vzpomíná, „že jsme se snažili působit v církvi tam, kde v nesvobodě působit nemohla.“ Její cestou bylo otevírat se lidem a přinášet jejich nouzi na obětní stůl. „Pastorace za totality byla úplně jiná. Víc ‚natěsno‘, lidštější, mnohem víc se hledělo na lidskou stránku společenství a jednotlivců. Právě v této ‚lidské‘ pastoraci ‚natěsno‘ jsme v církvi velice zaspali.“

Tím zásadním, o čem je čtenář nucen přemýšlet, však nejsou ani pastorační metody, které jsme po pádu komunismu příliš snadno opustili, ani přínos kombinace kněžského a profánního povolání, a nakonec ani pastorační přístup k lidem v neregulérních životních situacích, který byl již tehdy blízký náhledu současného papeže. Pro většinu členů nebudou zásadní asi ani drobné střípky z každodenního fungování někdejší větve podzemní církve.

Jádrem knihy je svědectví o hledání ducha, o citlivosti a tvořivém přístupu k tomu, co se děje kolem nás. „Taková citlivost nepřichází hned, je třeba cviku soustředění. To tady mohutně chybí. Lidé pak nejsou schopni se vnitřně uvolnit a dát duchu křídla.“ A kousek dál Javorová říká: „Obecně nám v církvi chybí tvořivost, a to i ve spiritualitě. Jsme zvyklí na tvořivost všude jinde, jen ne v duchovním životě.“ Porozumět znamená doby, zahlédnout, kudy vane Duch, je možná jednodušší, než se zdá, alespoň tedy pokud je člověk veden ryzími úmysly a neprosazuje sám sebe.

V tomto ohledu je rozhovor i cennou připomínkou, jak moc se liší přístup žen a mužů k duchovnímu životu a nakolik se katolická církev ochuzuje, když nedokáže vytvořit prostředí, kde zní plnohodnotně ženský hlas. Jinak zní, když o soucitu hovoří žena a když o něm hovoří muži. Jinak zní, když o kněžství, bytostně založeném na vztazích k Bohu a těm, k nimž je poslán, hovoří žena či muž. A konečkonců jinak vypadalo, když Davidkovi oponovali muži a když ho Ludmila Javorová nabádala, že Boží věc nejlépe zraje, když se člověk upozadí. Rozdílný pohled dává událostem třetí rozměr, vytváří prostor, který otevírá cestu budoucnosti.

Universum 4/2020

Žij, jako bys měl zítra zemřít.
Uč se, jako bys měl navždy žít.

Mahátma Gándhí

CO NÁM PŘINESLO ZAVŘENÍ KOSTELŮ

Druhé zavření kostelů nás znovu přivedlo k hledání způsobu jak slavit neděli jen v rámci úzké rodiny. Nejdříve jsme se vrátili k tomu, co jsme dělali na jaře, ale pak jsme na začátku listopadu narazili na návod na modlitbu nad Písmem (Josef Prokeš, úvod do neděle 1.11. na youtube). Máme děti v rozpětí od 4 do 13 let, tak jsme si vůbec nedokázali představit, jestli to půjde, ale chtěli jsme to zkusit.

Každý z nás si vzal jeden výtisk Bible (dětskou obrázkovou jen ten čtyřletý). Hned na začátku nás překvapilo, s jakým zaujetím děti Biblí listovaly a hledaly tu správnou knihu, kapitolu a verš. Po modlitbě k Duchu sv. jeden z nás text nedělního evangelia četl nahlas a ostatní text sledovali. Pak ve chvíli ticha mohl, kdo chtěl, říci slovo či větu, která ho oslovila. A teprve potom jsme si o textu povídali, byl prostor na dotazy, komentáře, propojení s naším životem. Nakonec jsme čtení uzavřeli díky a prosbami, které na text navazovaly.

Překvapivě rychle jsme si na tento způsob čtení nedělního evangelia zvykli. I děti ho dobře přijímají a tak se stal pevnou součástí naší „covidové“ neděle. Naše modlitba nad Písmem rozhodně není v soustředěném klidu a naslouchání, často je velmi živá. Je však prostor pro otázky a někdy vzniknou zajímavé momenty. Jako např. na 2. neděli adventní (Mk 1, 1-8). Jedno z našich dětí přišlo s pohledem, že Jan zvaný Křtítel nebyl moc fér, když ostatní měl k obrácení a sám chodil oblečený v kůži a jedl med. Tak jsme to začali zkoumat:

Maminka: „Viš, jak tehdy chodili lidé oblečení?“ - Dítě: „No, normálně.“

„Ano, měli oblečení z látky, takové dlouhé šaty. A Jan?“ - „Měl kůži z velblouda.“

„No, takže to byl oblečný spíš jako pračlověk, ne?“ - (údiv v očích)

„A kde myslíš, že Jan bral med? Choval včely v úlech?“ - „To ne. Bral ho lesním včelám?“ „Nejspíš. Takže, když si šel nějaký vzít, kolik si asi tak mohl dát?“ ... Táta donese sklenici s medem a každému dítěti nechá ochutnat jenom na prst. „No, a tolik měl třeba na celý den. A asi při tom nejspíš ještě schytl pár žihadel.“ ...*velké pochopení v očích dítěte, že s tím Janem „Křtitelem“, to bylo asi jinak, než se zprvu zdálo.*

Jaké by asi mělo Janovo slovo váhu, kdyby ostatním „kázal vodu a sám pil víno“?

Suchomelovi z Libchav

VNÍMAVOST

„Jak zakusím svou jednotu se stvořením?“

„Nasloucháním,“ pravil Mistr.

„A jak mám naslouchat?“

„Staň se uchem, které bedlivě vnímá naprostou všechno, co říká vesmír. Ve chvíli, kdy uslyšíš něco, co říkáš ty sám, přestaň.“

Anthony de Mello, SJ

Abychom byli

Usmívám se na tebe skrze spánek
a skrze verše – tedy jsi

Dokud po někom teskníš tak věrně
což může nebýt?

Jsi opravdověji nežli jsi
trvaleji než netrvalá chvíle

Vždycky jsem potichu věděla
že je nutné pouze mnoho milovat
abychom byli

Anna Kamienska

Velký Duchu,
jehož hlas slyším ve větru, a jehož dech dává život celému světu, vyslyš mě. Předstupuji před tvou tvář jako jedno z tvých dětí. Podívej, jsem malý a slabý, potřebuji tvou sílu a moudrost.

Dej, ať putuji v kráse, ať moje oči vidí vždy purpurově rudý západ slunce. Ať si mé ruce váží věci, které jsi stvořil, a mé uši ať slyší tvůj hlas.

Učiň mě moudrým, abych mohl poznávat věci, kterým jsi naučil svůj lid, učení skryté v každém lístku a v každé skále.

Toužím po síle ne proto, abych měl převahu nad svými bratry, ale abych dokázal zvítězit nad svým největším nepřítelem – nad sebou samým.

Učiň mě vždycky ochotným, abych s čistýma rukama a upřímnýma očima přicházel k tobě, aby můj duch, až život zmizí jako zapadající slunce, mohl dospět k tobě a nemusel se stydět.

modlitba siouxsckých indiánů

SVĚRÁKOVO PŘÁNÍ

„Není nutno, není nutno, aby bylo přímo veselo, hlavně nesmí býti smutno, natož aby se brečelo...“ to nám do nového roku vždy přeje pan Svěrák. Já se k němu přidávám. Jenže - jak říkával abbé Zykan v Solnici - stejně je to na brek... A to tehdy nevěděl nic o jakési koruně. Ta nám připomenula, že někdy to bez smutku nejde, bez pláče. (To jen lůza se vzteká...) Pěkně jsme se zabydleli v blahobytu, klaníme se technice a dobremu jídlu, máme tolik úžasných možností - a najednou COVID! Škoda, že my křesťané neumíme přesvědčovat, že někdy smutek a pláč uleví, že ostatně život není zábava, ale usilovné hledání jeho posledního smyslu, že konečkonců máme přece evangelium, máme Krista, máme naději... Skrze tu roušku budeme vydechovat dobro a radost... Tak bude jistě spokojen i pan Svěrák...

Jan Rybář

Člověk má klíč k uzamčení nežádoucí myšlenky.
Mahátma Gándhí

AKTUALITY

PODĚKOVÁNÍ

Děkujeme rodině Čandových, Tomkových za zpřístupnění kostela na Štědrý den (přišlo kolem 300 lidí) a všem, kteří se zúčastnili hvězdičkové aktivity. Poděkování patří všem, kteří se podíleli na organizování a uskutečnění akce Pojdte všichni k jesličkám 26. 12.: Venclovi (Šoumínkovi i Jimmyovi); Hoffmannovi a Hrdinovi, paní Brandejsová a Monika Vychytilová s jejími děvčaty; Jana Skalická, Hela Jurenková, Jana Kinscherová a všech 21 šikovných hudebníků, paní Boženka Novotná, Josef Baláž a pan Karel Halbrštát. Děkujeme panu V. Vyháňkovi za zapůjčení svých Betlémů do Místrovic. V neposlední řadě jsme velmi vděční panu faráři Václavu Vackovi za ochotnou službu při vánočních bohoslužbách. Poděkování náleží rovněž Tomášovi Hoffmannovi za jeho ochotu pomoci v naší farnosti 25. a 26. prosince. Všem, kdo přispěli na dárek pro pana faráře Roušara k jeho 40. narozeninám rovněž náleží poděkování.

Pastorační rada

Touto formou velmi děkuji vám všem za dárek a přání k narozeninám a Vánocům. Vážím si vaší pozornosti. Byla pro mě velkým povzbuzením a oporou. V ničem jsem neustrádal a s nadsázkou a jistou hrstí říkám, že jsem mohl denně pětkrát obědovat i večer. Děkuji.

Josef Roušar

Ke vzkříšení jsme vyprovodili

21.12. Josefa Dolečka 87 let

„Z jiskry prachu“, se jmenuje soubor básní Anny Kamieňské, které vybral a přeložil Xaver Halaš. Zřejmě vás s nimi v Okénku budeme známat.

LEDEN VE STREETU

Taušlova 714, Letohrad
Tel. č.: 731 420 344

Facebook: NZDM Street-Letohrad

28. 1. - 29. 1. POSTAVÍME/VYROBÍME SNĚHULÁKA?

Máš rád/a zimu a stavíš rád/a sněhuláky? Pojd' s námi postavit/vyrobít sněhuláka Streetáka.

Téma měsíce: SEXUÁLNÍ ZNEUŽÍVÁNÍ DĚTÍ

Setkal/a si se s pojmem sexuální zneužívání? Víš, jaké jsou formy zneužívání? Víš, kolik dětí tento problém řeší? Věděl/a bys, na koho se obrátit o pomoc?

ZPRÁVY Z CHARITY

TŘÍKRÁLOVÁ SBÍRKA NA ORLICKOÚSTECKU

6. ledna vrcholí dvanáctidenní vánoční období svátkem Tří králů. Svátek Tří králů neboli Zjevení Páně upomíná na okamžik, kdy se Boží světlo zjevilo mudrcům z Východu na jejich cestě do Betléma. Jejich cesta za světlem je symbolem údělu každého člověka. Náš život je poutí, na které jsme osvětlováni světly, abychom našli pravdu a lásku.

Tříkrálová sbírka pořádaná Charitou ČR navazuje na tradici koledování na Tři krále. Tato celonárodní sbírka je určena především na pomoc nemocným, handicapovaným, seniorům, matkám s dětmi v tísní a dalším sociálně potřebným skupinám lidí a to zejména v regionech, kde sbírka probíhá.

Na Orlickoústecku výtěžek ze sbírky pomohl ke vzniku a činnosti mnoha služeb, např. Občanské poradny, Domácímu hospici Alfa-Omega nebo Sociálně terapeutickým dílnám Miriam v Králíkách. Ředitelka Oblastní charity Ústí nad Orlicí Ing. Marie Malá sděluje: „Finance z Tříkrálové sbírky jsou pro Oblastní charitu velmi důležité. Pomáhají tam, kde se finančních zdrojů nedostává, či se obtížně získávají z veřejných prostředků. V letošním roce je výtěžek sbírky určen na podporu a zkvalitnění péče o umírající, nemocné, lidi s postižením, na pomoc potřebným rodinám a dalším, kteří se ocitli v nouzi. Současná epidemiologická situace pravděpodobně nedovolí koledníkům vyjít do ulic, věřím ale, že dárce využijí dalších možností, jak přispět do sbírky. Ze srdce jim za to děkuji.“

Možnosti, jak podpořit Tříkrálovou sbírku, jsou uvedeny na webu Oblastní charity www.uo.charita.cz.

V Letohradě můžete přispět do kasiček, které jsou umístěny na Charitě v ulici Na Kopečku 356, v Centru Pod střechou v Taušlově ulici 714, v lékárně u Kosmy a Damiána, na faře a během bohoslužeb v kostele sv. Václava.

Markéta Drmotová

ADOPECE NA DÁLKU 2021

Pokud chcete přispět na studium chudých indických dětí v rámci projektu Adopce na dálku, můžete tak učinit do konce února na **správním středisku Oblastní charity v Letohradě**.

Druhou možností je převod na transparentní účet FIO 2001238933/2010, VS 911011.

Naše farnost v součinnosti s Charitou podporuje momentálně 12 dětí. Roční náklady na studium jednoho dítěte jsou 6.500,- Kč. Z této částky je dítěti hrazeno školné, školní pomůcky, brašna a uniforma, cestovní výdaje, strava, základní zdravotní péče a tábor.

Děkujeme.

FIREMNÍ SBÍRKA NA DOBRU VĚC, PŘIDEJTE SE K NÁM...

POMOZME společně rodinám uprchlíků s dětmi, kteří uvízli v chladné zimní Evropě, bez jakýchkoliv prostředků... Nemají střechu nad hlavou, ani teplé oblečení.

Náš kamion s pomocí odjíždí 15. 1. 2021 na ostrov Lesbos v Řecku.

Povezeme materiální pomoc, dle přiloženého seznamu. Pokud se rozhodnete pro materiální pomoc, prosíme pouze nové věci (předávejte na recepci).

Vítáme ovšem finanční příspěvek, za který nakoupíme tyto prostředky hromadně. Pro info: jedny holinky vyjdou na 200 Kč, berme to, prosím, jako přibližný minimální příspěvek, který daruje snad každý, horní hranice není omezená. Částku, kterou se rozhodnete darovat, prosím zapište do formuláře a podepište.

Prosím, do 13. 1. Děkujeme.

Dejme šanci lidem, kteří nemají to štěstí jako my, mít práci, svůj domov a svoji svobodu. Pro informaci:

Pošleme zhruba toto:

- 14 stanů zateplených po 18 m²
- 200 spacáků do -18 °C
- 300 holínek
- 300 trvanlivých pláštěnek
- 300 sprchových gelů

S přátelským pozdravem

Kvido Štěpánek

Výhoda naší konkrétní sbírky pro konkrétní lidi v životní nouzi je:

Až vás na ulici potká neznámý člověk s kasičkou, který po vás bude chtít peníze na dobrou věc, který je mnohdy velmi neodbytný, ale také anonymní, odpovíte mu s radostí, čistým svědomím a ze srdce:

„Promiňte, já přispívám jiným způsobem a navíc konkrétním lidem“.

A to je pravda!

Děkujeme vám všem za dobrou věc

Miloslav Žemlička

Vedoucí personálního oddělení

Isolit-Bravo, spol. s r.o.

Jablonské nábřeží 305

561 64 Jablonné nad Orlicí

Vážený pane Štěpánku,

sledujeme Vaše konvoje s humanitární pomocí na Ukrajinu i pro utečence v Řecku.

Díky Vám, jsme také mohli přispět.

Děkujeme Vám.

občan z Letohradu

ANEŽČINY DOBROTY

Zaspala jsem. (A to jsem přítom měla nařízený tři budíky!)

Musela jsem sebou proto dost hodit, abych chytla aspoň tramvaj v 6:51. V polospánku jsem dopadla na sedadlo a hodlala jsem se ještě chvíli oddávat sladkému nienedělání a dokončit rozdělané sen.

„Jé, ahoj, tak jsem tě stihl,“ ozval se přímo vedle mě povědomý hlásek.

Felix. O Felixovi je známo, že pravidelně ráno vstává dřív, aby se mohl ještě před školou trochu povozit tramvajema. Už jsme mu ve škole tolikrát domlouvali, že má spát a šetřit síly na vyučování, ale prý mu to nejde. Tak místo spánku brázdí pražský ulice a je spokojený.

No a dnes ho napadlo, že ačkoli bydlí úplně jinde než já, že si pro mě na Bohemians zajede. Když máme společně první dvě hodiny, že jo.

Jako příznám se vám, že zpočátku jsem úplně nadšená nebyla, jelikož jsem musela nahodit sympatickou tvář asi o půl hodiny dřív než obvykle. Ale on byl tak nadšený, že jeho plán vyšel a že teď může s někým celou cestu do školy rozebírat tramvaje, že jsem mu to fakt nemohla zakázat.

A tak jsme si povídali. Teda – povídal hlavně on a já jsem spíš poslouchala a případně pokládala doplňující otázky.

Kdybyste ho slyšeli, on toho o tý pražský MHD ví tolik –

a nestačí mu jenom holé informace, ale potřebuje pochopit i souvislosti.

Víte například, jaký tramvaji se říká kačena? Kterej tramvaják youtuber je nejlepší nebo jak dlouho bude Na Knížecí zavřené vlez do metra?

Jeho tramvajovej přehled je prostě neuvěřitelný. Samozřejmě mě taky někdy napadne, že kdyby takovou pozornost věnoval taky češtině, nebylo by to na škodu. Ale když pak vidím, jak je pro něj ten tramvajovej svět důležitější a bezpečnější a že do něj vlastně utíká před svými osobními problémy, jsem za něj ráda.

A čert vem příslovce.

/AN

NÁŠ ROZHOVOR

ANEŽKA SE CHCE DOTKNOUT SVÝCH ČTENÁŘŮ

Anežka Náhliková z Letohradu-Kunčic vystudovala Letohradské soukromé gymnázium a po absolvování vysokoškolského studia speciální pedagogiky a českého jazyka začala pracovat v jedné pražské škole s dětmi se sluchovým postižením. V současné době připravuje vydání knihy „Můžu se vás dotknout přes plot?“, ve které zpracovává nejen zážitky ze své profese.

Anežko, kde pracuješ?

V Praze ve škole pro neslyšící a v Asociaci rodičů a přátel dětí nevidomých a slabozra-

kých v ČR. U nevidomých jsem obvykle dopoledne, u neslyšících odpoledne. V Asociaci děláme moc zajímavou práci. Podílíme se na vzniku hmatově ilustrovaných knih - tj. knih s texty v Braillově písmu, které jsou doprovázeny hmatovými obrázky vytvořenými z rozmanitých materiálů tak, aby si nevidomé děti mohly užít čtení stejně jako vidící děti knížky z kreslenými obrázky. Ve škole pro děti se sluchovým postižením jsem začínala jako pedagog volného času v knihovně, kam si děti chodí číst, povídat, kreslit, vyrábět. Už přes rok tam kromě toho pracuji také jako učitelka českého jazyka v jedné logopedické třídě.

A co zajímavého ve své práci vidíš, že tě napadlo zapisovat to?

Dějí se tam různé situace, které mě rozesmějí, dojmou nebo nutí k zamyšlení - co děti říknou, jak se k sobě chovají, jaká mají nezištná gesta nebo jak vycítí, že je někdo smutný a potřebuje pohladit. Začala jsem to zapisovat cestou z práce v tramvaji na mobilu a pak jsem to vždy dala na Facebook. Došla mě překvapilo, kolik ty příspěvky zaujaly čtenářů, protože zážitky, které v nich popisují, nejsou žádné senzace ani dramata. Začala jsem si těch obyčejností všimát víc a překvapilo mě, kolik takových maličkostí se během dne stane. No a pak někoho napadlo, že by z toho mohla být knížka.

Jak šla cesta dál - od zapisování postřehů až k vydání knížky?

Domluvily jsme se se sestrou Bárou, že mi k mým příběhům nakreslí obrázky. Náhodou jsem zjistila, že lze knížku vydat tzv. crowdfundingovou kampaní ve vydavatelství Pointa, které tímto způsobem pomáhá autorům k jejich první knize. Crowdfunding je způsob financování, při kterém větší počet jednotlivců přispívá menší částkou k cílové částce konkrétního záměru. S milými lidmi z Pointy jsem se tedy zkontaktovala, sestavila jsem takzvaný knižní tým, složený z redaktorky, korektorky, ilustrátorky, sazečky a grafičky, a pustila se do toho. Tahle moje první knížka by měla vyjít v březnu 2021 a k dostání bude v běžné knižní distribuci nebo právě v e-shopu Pointy.

Co znamená název „Můžu se vás dotknout přes plot?“

Tuhle větu pronesl jeden hrdina z mých příběhů, kterého jsem jednou potkala u plotu školy. A je to snad i trochu symbolický název.

Kdyby se knížka čtenářů „dotkla přes plot“ jejich myšlenek a přesvědčení, kdyby se někoho dotkla a on objevil jedinečnost okamžiku a všední krásu kolem sebe, to by bylo fajn.

V té finanční kampani se muselo během měsíce vybrat sto tisíc korun. Neměla jsi strach, že se to nepodaří?

Měla. Ale byl to úžasný měsíc, i když náročný. Cílová částka se vybrala dřív, než bylo potřeba, a já jsem nad tím vším jen nevěřičně kroutila hlavou. A doteď mi to přijde neuvěřitelné, krásné. Tolik milých slov podpory jsem za ten měsíc vyslechla, o tom se mi předtím ani nesnilo. Vlastně pořád nechápu, co se to děje.

Jsi psavec už od malička nebo tě k psaní přiměly nějaké jiné okolnosti?

Jako malá jsem psala ráda. Měla jsem červenobílý sešit s tvrdými deskami, kam jsem si zapisovala pohádky a básničky. Pak to ale přestalo, a měla jsem naopak pocit, že vůbec neumím psát. Napsat třeba bakalářku bylo pro mě hodně náročné. Byla jsem si jistá, že na psaní talent opravdu nemám. A pak přišel zlom: byla jsem hodně vyčizená a málo odpočívala, takže jednoho dne tělo řeklo dost, a já skončila na několikaměsíční neschopence. Najednou se něco uvolnilo. Zklidnila jsem se, přestala jsem se orientovat na výkon a začala jsem psát. Žádné vymýšlení, prostě to šlo ze mě. Přestala jsem řešit, jak to psaní vypadá, jestli je to dobré, nebo ne. Psala jsem bez ambicí, aby se to někomu líbilo. Jen jsem se chtěla podělit o různé situace s různými lidmi. Chtěla jsem jim udělat radost. Psala jsem naprosto svobodně, nic mě nesvazovalo.

Dalším tvým koníčkem je také šití, je to tak?

Ano, šiju na děti i dospěláky. Se sestrou Bárou, která obstarává komunikaci a já jí z legrace říkám manažerka, máme značku n.Ane. Šijeme především pro dámy a děti, pro pány příležitostně taky, když je poptávka. Teď jsem začala naše oblečení zdobit drobnými výšivkami. To mě hodně chytlo. Největší potěšení pod sluncem je sedět v ušáku s audioknihou a kávou a vyšívat u toho. Je to skvělý relax.

Máš nějaké sny?

Přála bych si do budoucna, aby se mé aktivity zúžily a propojily v jednu cestu, které bych se mohla věnovat naplno. Mám rozdělaný doktorát z českého jazyka, ale kariéra pro mě teď není důležitá. Mám větší radost, když ušiju tričko a vidím, že ho někdo rád nosí. Mám ráda svou práci. Situace s dětmi mě nabíjejí. Už neplánuju, nechávám všechno plynout.

Děkujeme za rozhovor.

/M

ZDRAVÍ A ZDRAVÝ PRO ROK 2021

Do nového roku si obvykle přejeme „hlavně to zdraví“. Naše milá lékárnice, dr. Štefanská, přeje moudře, aby nám zdraví neubývalo.

Přání je to v každém případě krásné a promyšlené. On se totiž zdravý člověk chová

i jedná jinak, než nemocný.

Čím dál víc mám pocit, že jsme kromě pandemie stíženou chorobou ze svobody.

Že se mi něco zdá?

Tak pár otázek.

Proč mnoho rodičů dětí školou povinných na školu tolik zehrá? Nepamatuji se, že bych byla směla doma vyslovit proti škole nebo proti kterémukoli učitelovi jakoukoli kritickou poznámku. Škola byla svatá, měla jsem ji chápat jako dobrodín, a pokud se mi něco nelíbilo nebo nedařilo, byla to moje chyba.

Doufám, že teď, po dlouhých měsících distanční výuky, někteří rodiče přijdou na to, že je opravdu těžké přimět svou milovanou a geniální ratolest k půl hodině systematické práce. A co kantor? Ten musí zvládat takových geniů víc než dvacet najednou.

Ale je tu nový pohled. Děti se prý toho učí moc a zbytečně. Myslím si, že všechno, co o sluch mláděte zavádí, může se někdy nečekaně a prospěšně rozvinout. Kdybychom například všichni dobře znali dějiny starých Řeků a Římanů, nebo i starších civilizací, nejen že bychom lépe rozuměli narážkám v klasické literatuře, tématům malířů klasiků, my bychom také chápali, že sebelepší civilizace končí, jestliže se její vláda přes ujišťování, jak moc slouží svému lidu, stane autoritativní a nepůjde jí o nic jiného než o moc a zisk.

Z jiného soudku:

Proč tolik mladých žen opovrhuje porodnicemi s profesionálním týmem? Proč odmítá očkování?

Napadá mne, a vím, jak je to absurdní, že na vině je to, čím se tak chlubíme. Totiž nízká úmrtnost kojenců. Kdyby tak, jako naše matky, zažívaly ve svém nejbližším okolí tak mnohá neštěstí způsobená špatnou a nedostupnou péčí o matku, kdyby utěšovaly své přítelkyně, když jejich dítě zemře na tak banální chorobu jako jsou neštovice, spála, záškrt, třeba by konaly a mluvily stejně, jako moje maminka. Ta nevynechala žádnou vakcínu, kterou v době první republiky matkám a jejich dětem MUDr. Dvořák nabízel. A byly to placené vakcíny. Když se přiblížila moje těžká hodinka, mluvila máma o štěstí, které mi, na rozdíl od jejich zážitků s porodem doma, profesionály obsazená porodnice v Ústí poskytne.

Druhé vysvětlení je možná stejně absurdní. Není ten d'áblík v tom, že zjevným odporem k tomu standardnímu a většinovému, se nějak víc zviditelňují? Jsem z jiných, jsem svá, nepatřím ke stádu.

A proč by vlastně tohle nemohl být ten důvod? Vždyť mládí (a tak se chce cítit generace současníků možná do padesátky) jsou denně bombardováni výzvami být sví, najít sebe sama, užívat si, prožít každý den plný zážitků, mít právě tohle, co vyběhlo na trh, protože to má zatím málokdo... Kdosi, kdo to s nimi myslí dobře a chápe je a přeje jim, dává tak skvělé rady! Houby. Reklamní triky, podpora trhu a zisků to je.

To vysvětlení do třetice je ještě bizarnější, možná však nejpravdivější. Dlouho jsem

věřila tomu, že jsme vzdělaná společnost, že nás, Čechy, jen tak někdo neobalamutí. Že naše školy přinášejí vzdělanost na základě vědeckých poznatků. Podruhé musím napsat „houby“. Je k neuvěření, kolik mladých se utíká k „alternativním“ zdrojům informací a následně alternativním praktikám. Alternativní píšu ze slušnosti, měla bych rovnou mluvit o pochybných zdrojích podvodných odborníků. Proč tak čini? Možná opět touha líst se. Možná, a to je ještě nebezpečnější, míra nedůvěry v instituce a odborníky překročila u některých jedinců všechny meze. A protože se chtějí generačně odlišit, následují se a podporují.

To, co zažíváme dnes, jen mé předchozí úvahy potvrzuje.

Ani já nejsem nadšená z chování naší vlády. Lavíruje, podbízí se jedněm, ubližuje druhým, také bych chtěla v čele státu někoho, komu lze důvěřovat. Ale například nosit roušku je ta nejjednodušší, nejlacinější a léty prověřená praktická ochrana. Lékaři, zvláště chirurgové, o tom mohou psát traktáty.

A najednou se někomu doslova a do písmene „hodí do krámu“ pokřikovat, že nošení roušky je zásahem do občanských svobod. A co takhle na silnicích nařízená jízda vpravo. Ta není zásahem do občanských svobod?

Taky cítíte, jak lze sousloví „občanská svoboda“ zneužít a jak tím lze lidmi manipulovat?

Odpor vůči rouškám nebo bagatelizace jejich účinku není výsadou mladých, postihuje, bohužel, všechny generace, některé významné osoby měly dokonce potřebu sdělovat svůj odpor v médiích.

Tak jsem se, na začátku nového roku, vypsala ze svých nepěkných nálad a omlouvám se. To jen na vysvětlenou, co míním tou chorobou ze svobody. Možná bych místo choroby ze svobody mohla užít výrazy rozmazlenost, rozcapenost, lenost myslet.

Ještě jednou si půjčím slova dr. Štefanské. Ať nám tělesně zdraví neubývá, ať jsme zdraví a ať je zdravý i náš rozum.

EN

Dějme tomu

Proč chudí lidé chudí duchem tak brzy umírají?

To proto, že rozumí řeči ptáků a znají šepot stromů?

Dějme tomu.

Že duše jejich pojme stokrát víc bolu?

Dějme tomu.

Že jejich srdce příliš miluje? Ptá se srdce zvonu...

Dějme tomu.

/M

Dokončení z prosincového Okénka.

JSEM OPATRNÝ OPTIMISTA

Kniha rozhovoru Jeffrey Goldberga s bývalým prezidentem Barackem Obamou o největších hrozbách, kterým čelí demokracie
Ukázka:

Republikáni tak teď 21. ledna znovu objeví svůj zájem o americký deficit.

Zcela nepochybně. Jak jsem na-psal ve své knize, když se dívám zpět, ani jednou nemám pocit, že jsem se choval zbytečně slušně.

Neměl jste se nechat přistihnout, jak se víc snažíte?

Co tím myslíte?

Mám na mysl třeba popíjení s McConnelllem, zpracovávání opozice...

Tohle bude ve druhém díle a budu tam o tom psát konkrétněji, ale podívejte se na příklad (bývalého předsedy dolní komory) Johna Boehnera. Měli jsme spolu úplně korektní vztah, ale on se musel před svými poslanci chovat nějakým způsobem. Mnohé z nich pak přede mnou v soukromí pomlouval. Podobně jako John McCain. Nikdy to nebylo osobní – Mitch McConnell se nekamarádí s nikým. Docela se bavím, když si teď čtu, že Joe Biden a Mitch jsou dlouho přátelé. Oni se dlouho znají. Mám v knize Bidenovy citáty o jeho zážitcích s McConnelllem. Problém s republikány není v tom, že jsem jim dost nenadbíhal. Zvali jsme je všude, na promítání filmů v Bílém domě, na státní večeře, do Camp Davidu, kamkoli si vzpomenete. Nešlo o to, že bychom spolu málo klábosili, problém byl v tom, že pro ně bylo politicky výhodné demonizovat mě i Demokratickou stranu. Celé to posilovala média jako Fox News. Jejich voliči tomu věřili a republikáni v té demonizaci začali být časem tak úspěšní, že se pro ně stalo velmi obtížným přistupovat na jakékoli kompromisy. Nemohli dokonce ani budít dojem, že s námi mají přátelské vztahy.

Příkladem je Charlie Crist na Floridě.

To se stalo hned na začátku. Ptal jste se mě, co mě při psaní překvapilo. Zapomněl jsem, jak rychle se tady všechno odehraje. Složím slib a do měsíce schválíme záchranný balík. Během dalších dvou tří měsíců jsme zachránili automobilový průmysl. Zachránili jsme bankovní systém před kolapsem. A já se v tu dobu setkám s Charliem Cristem, tehdy velmi oblíbeným republikánským guvernérem známým svou nadstranickostí, potřešeme si rukama a tak trochu se chlapácky obejmeme – a jeho to v jeho straně zničí. To se odehrálo během prvního měsíce po inauguraci, v době, kdy moje podpora byla ještě okolo 63 či 65 procent. Jsem v tu chvíli velmi populární prezident uprostřed líbánky s veřejností a jdu někomu gratulovat a chovám se k němu slušně a zdvořile. Je to někdo, jehož stát je na tom bídně a on se rozhodne podpořit ekonomickou pomoc, která zachrání lidem pracovní místa a střechu nad hlavou. A to je začátek kariéry Marca Rubia, který po něm okamžitě

vystartuje a označí ho za „republikána jenom jménem“, RINO.

Nebo John McCain, který po volbách prose běžnou banalitu, když prohlásí: „Modlím se za úspěch prezidenta Obamy.“ Okamžitě za to schytá ránu od Rushe Limbaugha, která se pak nese celým republikánským mediálním prostorem. Představa, že by stačilo dát si pár panáku whisky s Mitchem McConnelllem nebo Paulem Ryanem, že to všechno nebylo jasně dané, se mi moc nezdá.

Stal se z vás symbol.

David Axelrod tomu opovrživě říkal „ikonický Obama“, protože věděl, že je to nebezpečné. Lidé vás pak vnímají skrze dominantní filtry a mediální zdroje a ty se změnily. Ještě v roce 2008 jsem obvykle přijel do malého města, tam měli svoje vlastní noviny a jejich majitel nebo šéfredaktor byl konzervativní chlápek vystříhaný na ježka nebo možná s motýlkem pod bradou, letitý republikán. Neměl mnoho pochopení pro rozchazovačné liberály, ale sešel se se mnou a napsal pak editorial, ve kterém stálo: „Je to liberální právník z Chicaga, ale zdá se to být celkem slušný chlap a má pár dobrých nápadů.“ A místní televize mi normálně poskytla prostor. Dnes však jedete na stejné místo a noviny už neexistují a v každém holičství běží Fox News. A předsudky o tom, kým jsem a čemu věřím, jsou tak zásadně odlišné, že je opravdu obtížné je prorazit.

Po dopisování své knihy mě přepadly obavy nad mírou, do jaké jsme ztratili společný příběh a společně sdílená fakta. Nemáme už někoho, jako byl Walter Cronkite, kdo by popsal tragédii atentátu na Kennedyho a zároveň by byl stoupenecům i odpůrcům války ve Vietnamu schopen sdílet, že se to tam nevyvíjí tak, jak nám generálové a Bílý dům tvrdí. A bez sdíleného narativu se demokracie stává velmi obtížnou.

Vzdaluje nás tato zlovolná informační architektura od dosažení spravedlivějšího světa?

Je to podle mého soudu největší ohrožení naší demokracie. Donald Trump tento problém nestvořil – možná jej zesílil, ale sám je teprve jeho důsledkem. Hluboce mě znepokojuje otázka, jak s touto hrozbou naložíme, protože v časech Waltera Cronkita...

Zapomeňme na doby Waltera Cronkita, vraťme se třeba jen do Iowy v roce 2008. Nejsem si jist, že by osoba s vaším jménem a původem dnes mohla vstoupit do Iowy a dostat tam šanci férově vést kampaň.

Je to docela drastická změna. Část sdíleného amerického narativu byla výsledkem působení tří velkých kabelových televizí a hrstky disproporčně vlivných novin. Ale džina už zpátky do lahve nevrátíte. Nezmizí internet a nezmizí ani tisícovky stanic, které vysílají pro užce politicky vyhraněné publikum všech možných názorů. V takto roztržitém prostředí je velmi náročné řešit opravdu složité problémy, například si společně říct: „Poslyšte, řádí tady pandemie, je vážná a smrtelně nebezpečná, dejme teď tedy stranou své

politické názory, poslechněme si Anthonyho Fauciho, protože se téhle problematice věnuje už opravdu dlouho. Všechno možná neuděláme správně, protože věda je procesem hledání pravdy, ale zkusme se vědeckého poznání držet, co nejvíce to půjde. Dělejme, co je podle vědy k záchraně životů potřebné.“ Je opravdu čím dál těžší taktu společně postupovat.

...

Vracíme se tak ke slavné strategii Steva Bannona: zaplavit prostor pitomostmi.

Pokud nejsme schopni rozlišit pravdu od lži, tak z definice nefunguje ani svobodný trh s idejemi, a tedy ani naše pojetí demokracie. Vstupujeme vážně do epistemologické krize, tedy do krize týkající se našeho způsobu poznání světa.

Dokážu se s někým klidně hádat o tom, jak správně řešit klimatické změny. Mohu dokonce přijmout něčí argumentaci, že se vzhledem k lidské povaze již nedá nic dělat - Číňané nebudou aktivní, Indové také ne -, a nezbyvá proto než se klimatické změně přizpůsobit. S tím se dá nesouhlasit a zároveň uznat, že se jedná o koherentní argument. Ale co mám odpovědět, když mi řeknete: „To je celé hoax vyrobený liberály a vědci, kteří falšují studie. A podvrhem jsou i záběry ledovců, které se kvůli tání odlamují z Antarktidy a Grónska.“ Jak z polemiky s takovým názorem můžu dojít k nějakému společnému postupu?

Zůstaňme u otázky, zda je příhodnější být ohledně dalšího vývoje optimistou, nebo pesimistou. Snažím se totiž přijít na to, kým jste vy, a někdy to není snadné rozklíčovat. Navštívil jste například Egypt, hleďte na starověkou kresbu tváře, jež se vám podobá, a napsal o pomíjivosti všeho: „Vše bylo zapomenuto, nic z toho nic neznamenalo, faraon, otrok i vandal se dávno proměnili v prach. Stejně tak bude zapomenut každý projev, který jsem kdy pronesl, každý zákon, který jsem podepsal, každé rozhodnutí, jež jsem učinil. A stejně tak se já i všichni, které jsem miloval, jednoho dne změníme v prach.“ Kromě toho, že taková míra sebepoznání může člověka paralyzovat...

To je pravda.

... jste také stále někým, koho bychom mohli nazvat realistickým optimistou. Hned na počátku své knihy jasně píšete, že jste se neodchýlil od své základní víry:

a to, že Amerika je sice nedokonalá, ale může být zdokonalována, že v americkém příběhu leží více dobra než zla a že zítra může být lépe než dnes. Navzdory aktuální Bidenově výhře - jak fenomén Donalda Trumpa změnil váš pohled na povahu Ameriky?

Má procházka mezi pyramidami nebyla prázdným cvičením, byl v tom smysl. Zda jste optimistou, nebo pesimistou, totiž do velké míry záleží na časovém měřítku, v němž uvažujete. A pokud uvažujete v řádu tisíciletí, tak se lidé posunuli vpřed. Přečtěte si biografii Čingischána, který po dlouhou dobu vedl říši, jež byla supervelmocí po delší dobu, než existují Spojené státy. Když napadli město, tak obyvatelům dali na výběr: buď otevřete brány a my vás jenom rychle zabijeme, vezmeme si vaše ženy a zotročíme vaše děti, ale nepovraždíme je. Ale jestli se budete bránit, tak vás pomalu usmažíme v oleji a stáhneme vás z kůže. Porovnejte stupeň brutality, zkorumpovanosti a čistého šílenství v lidských dějinách se současnou situací. Vůbec to nesnese srovnání.

A podívejme se také blíže na zlatá léta po druhé světové válce, kdy Amerika byla sjednocená, ale zbytek světa ležel v troskách. Všechny ekonomické indikátory tehdy rostly, život všech se neustále zlepšoval. Ale možná to celé nevypadalo tak skvěle, pokud jste byl černoch, žena či homosexuál. Dnes je situace rozhodně lepší než v těchto zlatých časech. Zda je něco optimistické, nebo pesimistické, zkrátka záleží na tom, s čím to srovnáváte.

Vždy jsem věřil, že lidstvo dokáže být vlídnější, spravedlivější, férovější, rozumnější, racionálnější, tolerantnější. Není to nevyhnutelné, dějiny nepostupují přímo vpřed. Pokud však najdete dost lidí dobré vůle, kteří jsou ochotni pracovat ve prospěch těchto hodnot, tak se věci mohou zlepšit. Amerika je coby experiment opravdu významná pro celý svět, a to nikoli kvůli historickým nahodilostem, jež z nás učinily nejmocnější národ světa. Ale proto, že Amerika je prvním skutečným pokusem o vytvoření velké, multietnické, multikulturní demokracie – a nevíme, zda vydrží, nemůžeme si tím být jisti.

Pokud ano, tak to je dobrá zpráva pro celý svět. Protože všichni budeme brzy na jedné lodi - vzhledem ke zhruba osmi miliardám obyvatel na této planetě, vzhledem ke všem těm novým technologiím, vzhledem k tlaku klimatických změn. Musíme vymyslet, jak spolu pohromadě na globální úrovni žít. A zda to zvládneme bez kastovních systémů a bez nevyhnutelného konfliktu, k němuž výrazná sociální stratifikace po většinu dějin vedla. Džin je venku z lahve. Pryč je doba, kdy nějaký hladovějící zemědělec ve feudálním systému vzhlíží k paláci svého krále a říká si „Ano, tak to má být.“ Dnes mají všichni takoví rolníci mobilní telefony, mohou snadno vidět, co mají vládcí panství k večeři, a někteří si řeknou: „Proč tam neseďím já?“ Ochota přijmout svůj osud či úděl kvůli barvě pleti, pohlaví, víře nebo sexuální

orientaci – tedy ochota přijmout, že jste méně než někdo jiný – vymizela.

Vidím tu jistou ironii. Pišete, jak jste si během prvního roku prezidentování od těla držel našťvané dělníky, když si chtěli přijít pro Jamieho Dimona a další žraloky finančního průmyslu.

Ano, a nebyli mi za to moc vděční. Myslím, že je možné být optimistou, aniž byste byl naivní. Takový je, myslím, můj temperament. A Michelle, jak v knize píšu, má sklon vnímat lidskou povahu pesimističtěji.

Právě se tu rozdíl dětství stráveného na Havaji, nebo v Chicagu?

Je to možné. Nebo je to jen projev našeho vnitřního ustrojení. Ale zmínil jste věc, která souvisí s původní otázkou týkající se optimismu a pesimismu a fungování našeho systému v globální ekonomice.

Při psaní knihy jsem si uvědomil, jak silně byly některé z mých prvních rozhodnutí formovány skutečností, že jsme se nacházeli uprostřed finančního kolapsu a snažili jsme se zabránit hospodářské depresi. Pravděpodobně bych znovu učinil tatáž rozhodnutí, protože zabránit krizi je správné. Ale politiky mě to ochromilo. Například si myslím, že je zcela správné tlačit v obchodních otázkách mnohem tvrději na Čínu. Nevstoupil jsem do úřadu coby instinktivní odpůrce obchodu, nicméně fakta jsou jasná: Čína porušovala mezinárodní obchodní pravidla, což jí od konce osmdesátých let do dneška pomáhalo budovat ekonomiku. Pokud bychom nespadli do finanční krize, tak bych byl vůči Číně v obchodních otázkách viditelně asertivnější. Ale nemohl jsem si v letech 2009 a 2010 dovolit obchodní válku. V dané chvíli jsem potřeboval s Čínou, s Evropou a s každým dalším potenciálním motorem spolupracovat na restartu světové ekonomiky.

Dlouhou dobu jsem pozoroval vaše občasně debaty s Ta-Nehisim Coatesem o tom, zda se svět vyvíjí směrem k větší spravedlnosti, nebo jestli žádný takový posun rozpoznat nejde. Ta-Nehisi se, myslím, domnívá, že jestli vůbec trajektorie vývoje existuje, tak směrem k většímu chaosu. Dokud jste byl v Bílém domě, tak jste v tomto sporu mohl snadno vyhrát prostým argumentem: „Podívej, Ta-Nehisi, vždyť máme černošského prezidenta.“ Ale v Trumpově éře se zdá, že měl Ta-Nehisi možná větší kus pravdy.

Nejprve musím říct, že mám Ta-Nehisiho moc rád, jeho psaní i osobnost. Je to přemýšlivý, skromný, vznešený člověk s dobrým srdcem a otevřenou myslí, který se snaží přijít věcem na kloub. Mám o něm jen to nejlepší mínění.

Podobný dialog, jaký vedu s ním, navíc vedu také sám se sebou. Být optimistou neznamená, že si zároveň pětkrát denně neřeknu: „Jsem vyřízený.“ Pokud dáváte jen trochu pozor, musí vás sakra znervózňovat otázka, jak dáme všech pět dohromady a vyhneme se klimatické katastrofě? Nebo jak a kdy dokážeme najít cestu ke skutečnému překonání

důsledků otroctví a segregace a dát desítkám milionů amerických dětí chycených do pasti chudoby opravdu rovné příležitosti? Nemůžete si pouze rozmarně říct: „Ale, to nějak zvládneme,“ aniž byste prozkoumal institucionální, ekonomické, strukturální a psychologické bariéry, jež tomu brání. Jinak se chováte jako v pohádce.

Argument, který vždy předkládám Ta-Nehisimu, někdy Michelle a někdy i svým vlastním dětem, je otázka: „Můžeme věci zlepšit?“

Po dlouhých debatách o všemožných tématech, kdy jsme museli učinit rozhodnutí, jsem svým spolupracovníkům říkal: „Rozumím správně, že když uděláme tento krok, tak nedocílíme všeho, v co doufáme, ale situace se trochulepší.“ Když souhlasně kývali, tak jsem dodal: „Bezva, zlepšení je vždycky dobré. Na tom není nic špatného.“

Debaty, které jsem vedl s Ta-Nehisim, se obvykle týkaly základní víry, že se věci objektivně zlepšily. To není důvod k sebeuspokojení, ale spíše pobídka k dalším činům. A neznamená to, že se situace zase nemůže zhoršit.

Opusťme na chvíli americký kontext. Když jsem v roce 2008 nastoupil do Bílého domu, tak si Evropa navzdory globální finanční krizi a recesi užívala mír a prosperitu, jaké asi žádné lidské společenství v historii nedosáhlo. Nemůžete popřít, že Evropa je v lepším stavu, než byla řeckněme v letech 1920 nebo 1800. Evropa na cestě do dnešního stadia musela projít nepředstavitelným utrpením a šílenstvím. Klíčovou otázkou tedy je, zda se věci mohou dále zlepšovat a kolik bolesti budeme muset na této cestě snést. Kolik dalšího rasismu, zklamání, zmařených životů, lhostejnosti?

Tím se zase vracíme k časovému měřítku. Pokud jste Afroameričan žijící v roce 1866, tak se možná cítíte optimisticky. Když jste Afroameričan o patnáct let později, tak už moc víry v lepší budoucnost nemáte. A o to jde: můžeme během našeho pobytu na Zemi věci zlepšovat?

Není tedy nic, co by vám dokázalo vzít naději?

Každý čtenář mé knihy rozpozná stres a znechucení, které občas cítím. Bráním se šibeničním humorem, s kolegy v Bílém domě jsme často proti beznaději bojovali smíchem. Třeba po masové střelbě na děti na základní škole Sandy Hook, když Kongres blokoval jakoukoli reakci – v tu chvíli jsem si říkal, že tady něčemu fakt nerozumím a možná jen pláču na špatném hrobě...

Nedokázal jsem porozumět společnosti, která obecně nereaguje na masové vraždy. Je přece už dost hrozné, kolik obětí dostupnost zbraní denně přináší mezi černošskými puberťáky ve městech a kolik bolesti kvůli tomu prožívají rodiny po celé zemi. Ale aby byly ve škole postříleny šestileté děti? Policisté a první záchranáři na místě si museli vzít volno a trávit čas s psychology, aby ten otřes dokázali zvládnout. A my politici jsme na to v podstatě nijak nereagovali. Moje administrativa se pokoušela něčeho dosáhnout pomocí vládních nařízení, ale legislativně jsme nic změnit nedokázali.

V takových chvílích si říkáte: „Nejsem si jistý, zda jsou základní předpoklady, z nichž při svém fungování vycházím, stále platné.“ Ale pak se zase přihodí něco jiného, kde dokážete věcmi pohnout správným směrem. Anebo k vám někdo přistoupí a řekne: „Mé dítě mělo práci bez zdravotního pojištění, pak ale prošla vaše zdravotní reforma (ACA) a já ho ponoukl, aby se nechal vyšetřit. Lékaři díky tomu včas objevili nádor a odstranili ho. V příštím týdnu se mi narodí vnouče.“

Nakolik byla opozice proti vám vedena tím, že jste liberální demokrat, a nakolik skutečností, že jste černošský prezident?

Je těžké to přesně změřit, protože americké dějiny a kultura jsou tak silně formovány našimi rasovými dějinami. Když někdo hájí „práva jednotlivých států“, tak to lze těžko oprostit od rasových souvislostí. Možná zastánci těchto práv pouze věří ve význam lokální správy – ale na druhou stranu má tato debata dlouhou minulost, jež počíná sporem mezi severními a jižními státy ohledně zachování otroctví, sporem o segregaci a vzení černošských dětí do škol v bohatších bělošských čtvrtích. Ale například Clintonovi byli terčem podobně jedovatých útoků. Hodně, myslím, souvisí s kulturními válkami, které probíhaly v šedesátých letech – ohledně Vietnamu, trávy, sexu, rokenrolu.

Nesporné, myslím, je, že jsem symbolizoval jistý posun moci. Čistě má přítomnost v Bílém domě v mnoha lidech vyvolávala obavy – někdy explicitní, jindy podvědomé. A našlo se dost lidí, kteří se jich rozhodli využít a podněcovat je. Když si s Michelle jen tak plácnete péstí a moderátor na Fox News to komentuje otázkou: „Bylo to teroristické gesto?“, tak to není právě jemná poznámka. Nebo když odpůrci zdravotnické reformy vytvoří plakát, na kterém jsem zobrazen jako africký šaman s kostí v nose. Během mého

úřadování si republikánští politici přeposílali e-maily srovnávající vzhled Michelle se zvířaty nebo naznačující, že jsem důsledkem sodomie mé matky. Nedělali to běžní lidé z ulice, ale republikánští funkcionáři. Tento spodní proud tedy nepochybně působí.

Nemyslím si však, že to bylo určující. Tyhle otázky byly v srdci americké debaty po dlouhou dobu a netýkaly se jenom rasy, ale také genderu nebo třídy, i když o třídních otázkách v Americe mluvíme neradi, zkrátka představy, že někteří lidé jsou více Američané než jiní, že jsou více americkými občany. Na koho se vztahují první slova ústavy, „My, lid“? O to se vždy vedly spory, i když jsme neměli černošského prezidenta. Taková témata mají velkou moc.

Vlastně se zdá, že existuje jedna kategorie lidí, k níž cítíte skutečné opovržení: někteří lidé z Wall Street v průběhu finanční krize, kteří jsou podle vás bohatí a chtějí být ještě bohatší.

Pokud si ty části přečtete ještě jednou, zjistíte, že s nimi sympatizují. Jenže oni zapominají. Vysvětlují, že tvrdě pracují, že hrají podle pravidel, jak jim rozumějí, ale že budí dojem, že nechápou, jak žijeme my ostatní a že je to ani nezajímá. Takový nezáměr je frustrující a nebezpečný. Příkladem toho je bývalý šéf BP, který během ropné katastrofy v Mexickém zálivu výslovně prohlásí, že jedině, co chce, je, aby se mu vrátil zpět jeho život. Říká to ve chvíli, kdy rybáři přicházejí o svou živnost, kdy je zničené celé pobřeží. Je v tom naprosté nepochopení.

Ze všeho nejvíc jsem však chtěl, aby moje kniha umožnila lidem lépe chápat svět politiky a zahraniční politiky, tedy světy, jež vypadají vzdáleně a nepochopitelně. Mým cílem částečně je popsat různé osobní rysy a životní příběhy politiků, aby lidé pochopili, že jsou to lidské bytosti, jejichž chování je možné vysvětlit a posuzovat.

To je na tom zajímavé. Na střední škole vidíte různé partičky, šikanu, krivdy a povrchnost toho všeho a říkáte si: „Až jednou vyrostu, už s tím nebudu muset mít nic společného.“ A pak vstoupíte do místní politiky a jste svědkem stejně stupidity, stejných banalit. A pak se posunete do Kongresu a ještě později se účastníte zasedání G20 a na každé úrovni čekáte, že to všechno začne být rafinovanější, sofistikovanější, promyšlenější, více precizní a méně sebestředné. A zjistíte, že je to pořád jako na střední škole. Dynamika lidských vztahů je překvapivě neměnná, pouze nabývá různých forem. A ukáže se, že se stejně silné stránky i slabosti lidí vyskytují napříč kulturami a že jsou součástí politiky. To by mělo lidem dát sílu. Mým ideálním čtenářem je pětadvacetiletý člověk, kterého začíná zajímat svět a který chce udělat něco, co dává smysl. Chci, aby si to přečetl a řekl si: „OK, tohle není žádná jaderná fyzika. Je to něco, na čem se můžu podílet a co můžu nějakým způsobem ovlivnit.“

Respekt 48/2020

VÝBORNÝ MUŽ A SKROMNÝ ČLOVĚK

V červnu 1940 v New Yorku vznikla asociace Emergency Rescue Committee (Mimořádný záchranný výbor), u jejíhož zrodu stál vedle Thomase Manna mimo jiné i Jan Masaryk. Asociace vzala si za cíl pomáhat politickým uprchlíkům před Hitlerem.

Na první misi vyslala tehdy dvaatřicetiletého amerického novináře **Variana Frye**, který se vyločil v jihofrancouzském přístavu Marseille v srpnu 1940 - tedy dva měsíce po nacistické porážce Francie a po vytvoření vichystického státu na jihu země, který dosud nebyl pod přímou kontrolou nacistů. Fry s sebou přivezl 200 mimořádných amerických víz a 3000 dolarů v ponožkách. Víza, která zařídila americká první dáma Eleanor Rooseveltová, byla určena pro 200 umělců, vědců a politiků na útěku, převážně židovského původu.

Fry rozhodně nebyl vzorem odbojáře, ale trochu naivní newyorský intelektuál, který poslední hodiny před odplutím strávil v knihkupectví a těšil se na vyjížďky na kole po Provence. Německo přitom navštívil již v roce 1935. Podle původních záměrů se měl do USA vrátit za měsíc, ale ukázalo se, že situace v jižní Francii, odkud se snažily dostat za oceán tisíce běženců, je jiná, než se zdálo z newyorského pohledu. Fryovi se podařilo brzy zorientovat a založil American Rescue Center (Americké záchranné středisko), které bylo zástěnou pro řadu aktivit zaměřených na jediný cíl - dostat ze země uprchlíky.

Během 13 měsíců v Marseille, se Fryovi podařilo napojit i na ilegální tranzitní sítě, které převáděly lidi bez dokladů do Španělska a do Portugalska, odkud ještě odplouvaly lodě do Ameriky. Fry se snažil zajistit uprchlíkům doklady a víza, když bylo potřeba i falešné. Jeho spolupracovníky v centru tvořila hrstka dobrovolníků, včetně Čecha Karla Šternberka. Neocenitelné služby jim poskytl i tehdejší československý konzul v Marseille **Vladimír Vochoč**, kterému se ve zmatku po porážce Francie podařilo udržet marseillský konzulát v chodu až do března 1941.

„Snažil se dostávat ven československé vojáky, aby mohli bojovat proti nacistům,“ vzpomínal Fry na Vochoče ve své knize *Surrender on Demand*. „Přistoupil na to, že dá československý pas každému antifašistovi, kterého za ním pošlu. Výměnou já mu dám peníze na to, aby mohl tisknout další československé pasy, když mu původní zásoba již došla.“

Pověst Fryova komitétu a jeho víz a falešných pasů se brzy rozšířila mezi uprchlíky přicházející do Francie z celé Evropy, kteří pak čekali hodiny na schodišti před úřadovnou asociace. Na seznamu Fryovy asociace bylo nakonec 15 000 lidí a až 4000 se podařilo utéci před deportací a skoro jistou smrtí. Vedle Bretona, Chagalla, Ernsta a Werfela, Stefana Zweiga to byl třeba Claude Lévi-Strauss, Hannah Arendtová, Marcel Duchamp,

Lion Feuchtwanger, Alma Mahlerová, Heinrich a Golo Mannové či Arthur Koestler. Podle některých historiků bylo tehdy vnímáno jako značně neobvyklé, že bílý protestant riskuje při záchraně Židů.

Například Chagalla, zadrženého při zátahu proti Židům, se Fryovi podařilo dostat z vazby, když zatelefonoval na prefekturu a pohrozil, že v amerických novinách se objeví, že jednoho z největších světových malířů zatkla francouzská policie.

V srpnu 1941 byl ale Fry vyhoštěn z vichystické Francie do USA. Po návratu do Spojených států psal Fry do týdeníku *The New Republic*, kritizoval „hloupou“ imigrační politiku amerického ministerstva zahraničí a organizoval různé peněžní sbírky, které pomohly utéci před Hitlerem dalším lidem.

„Byl to výborný muž a skromný člověk,“ vzpomínal na něj v roce 2000 Josef Fišera, který se účastnil za války francouzského odboje a byl za války v Marseille.

Fry zůstal celý život skromný. „Zachránili jsme tisíce lidských bytostí. Měli jsme jich ale zachránit několikánásobně víc,“ napsal Fry v jednom z dopisů.

V roce 1942 uveřejnil článek „Masakr Židů v Evropě“ a o tři roky později vydal knihu „Vycestování na žádost“, popisující svou činnost ve Francii během války.

Varian Fry pomohl během druhé světové války uprchnout až 4000 lidí před nacisty do USA. Mezi nimi byl například André Breton, Marc Chagall, Max Ernst nebo Franz Werfel. Jako první Američan nežidovského původu byl zařazen mezi „spravedlivé mezi národy“ v izraelském památníku Jad Vašem. Fry, zemřel 13. září 1967, bývá přirovnáván k Oskaru Schindlerovi, který zachránil za války na 1200 Židů. Oba zemřeli v zapomnění.

Uznání se Fryovi dostalo až dlouho po válce a teprve od 90. let 20. století připomínají jeho činnost knihy či výstavy. V roce Fryově úmrtí ocenila francouzská vláda jeho hrdinskou činnost v boji za svobodu a zařadila ho mezi členy Čestné legie. Pak zapadlo jeho jméno téměř do zapomnění, nebýt zveřejnění knihy *Crossroads Marseilles 1940* od jedné z jeho pomocnic Mary Jane Goldové v roce 1980. V roce 1991 dostal od amerického Kongresu medaili Dwighta Eisenhowera a o tři roky později se stal prvním Američanem nežidovského původu, který byl zařazen mezi „spravedlivé mezi národy“ v památníku Jad Vašem.

SPOLUPRACOVNÍK VARIANA FRY VLADIMÍR VOCHOČ

Vladimír Vochoč utíkal z okupovaného Československa na Západ, aby pracoval v odboji proti nacistům. Ale v Marseille dostal ztřeštěný nápad. Pokusí se na vlastní pěst obnovit československý konzulát, který jako konzul do války řídil, aby pomáhal utečencům. Využil svého diplomatického umění a po dobu devíti měsíců Němcům pod nosem provozoval zastupitelský úřad země, která v jejich očích už dávno neexistovala.

V jednání s úřady autoritativního režimu maršála Pétaína se vyzbrojil tvrdohlavostí a důkladnou znalostí mezinárodního práva a dosáhl toho, že mu místní prefekt dovolil vybrakovaný konzulát opět otevřít. Každou chvíli ho mohli zatknout Francouzi či Němci. Pomáhal a stál u zrodu sociální pomoci pro Českoslováky uvízlé ve Francii, zachraňoval Židy a další utečence. Staral se asi o 600 demobilizovaných československých vojáků. Ve spolupráci s Američanem Donaldem A. Lowriem založil spolek Centre d'Aide Tchecoslovaque, který jim zajišťoval ubytování a stravu. Podařilo se jim také několik desítek vojáků dostat z Francie do Casablanky, větší evakuace vojska však kvůli tuhému policejnímu dozoru nebyla možná.

Čilý ruch na konzulátu nemohl ujít pozornosti Němců. V polovině října 1940 si Vochoče předvolal marseillský prefekt a tlumočil mu rozkazy z Vichy: se svojí činností musí skončit. Zkušený diplomat se ale nehodlal jen tak vzdát a uchýlil se k byrokratickému triku. S prefektem se domluvil, že z konzulátu sejmou československý znak a vlajku a veškeré dokumenty bude označovat razítkem „en liquidation“.

S likvidační úřadu rozhodně nehodlal nějak spěchat a dokázal ho udržet v chodu ještě pět měsíců. Vichistickému režimu došla trpělivost v polovině března 1941, Vochoče zadržela policie a internovala ho v centrální Francii.

Podařilo se mu utéci. Chtěl odjet do USA, ale Jan Masaryk si ho ale vyžádal do Londýna. Po válce se jako odborník na mezinárodní právo v r. 1945 zúčastnil zakládající konference OSN, poté se chtěl věnovat přednášení na univerzitě. Ale komunisté ho po Únoru 1948 suspendovali. V r. 1950 si ve svých šedesáti letech ve vykonstruovaném procesu vyslechl trest třináct a půl roku za údajnou velezradu. V květnu 1960 byl propuštěn na amnestii. Zemřel zapomenut v roce 1985 v 91 letech.

Za svoji činnost ve Francii obdržel in memoriam čestnou funkci velvyslance, v roce 2000 ho ocenila i OSN, když ho zařadila mezi 84 světových diplomatů, kteří riskovali vlastní život pro záchranu Židů.

Fotografie Vladimíra Vochoče porízené Státní policií v 50. letech

SPOLUPRACOVNÍCI VLADIMÍRA VOCHOČE

V neokupované části Francie za války na Vochočovu činnost navázalo několik dalších lidí. Jedním z nich byl brněnský právník **Bohuslav Ečer**, kterého konzul jmenoval svým zástupcem. Po válce stíhal válečné zločince, mimo jiné i K. H. Franka. Dva roky zastupoval Československo v Norimberku. Po únoru 1948 byl odvolán z funkcí.

Část funkcí konzulátu převzala organizace Centre d'Aide Tchecoslovaque, v jejímž čele stanul **Oldřich Dubina**. Pomáhal Českoslovákům v koncentračních táborech a pracovních četách, schovával je na farmách zakoupených na venkově. V prosinci 1942 byl zatčen a zbytek války strávil v Buchenwaldu. Po válce zůstal ve Francii. Pařížský byt Dubinových byl po roce 1968 jedním z center československé emigrace ve Francii.

Centre d'Aide formálně vedl Američan **Donald A. Lowrie**, předválečný funkcionář YMCA v Praze a osobní přítel T. G. Masaryka. Své vzpomínky na válečná léta ve Francii vylíčil v knize Hunted Children.

Josef Fišera na jihu Francie zorganizoval projekt dětských domovů, kam byly umístě-

vány děti z koncentračních táborů. Po roce 1948 zůstal ve Francii.

Tito lidé patří mezi 115 občanů České republiky, které Izrael jmenoval mezi „Spravedlivé mezi národy“ za záchranu Židů. .

ZÁZRAK

Já jsem šel jako ve snách a jenom jsem si říkal, tuhle cestu udělal Juraj Čup, človíček jako kudla, a ještě šest hodin čekal na mraze, protože mu to starosta nařídil; Juraj Čup v mokrých láptích, Juraj Čup v bouři sněhové, Juraj Čup s pomocí boží. Poslouchejte, kdybyste viděli, že kámen padá nahoru místo dolů, řekli byste tomu zázrak; ale nikdo nepojmenuje zázrakem to putování Juraje Čupa, který se šel udat; a přece to byl větší úkaz a strašnější síla nežli kámen, který padá nahoru. Počkejte, nechte mě mluvit; já říkám, chce-li kdo vidět zázraky, musí se koukat po lidech, a ne po kamenech.

Karel Čapek,
Povídky z druhé kapsy

Obě strany konfliktu čtou tutéž Bibli a modlí se k témuž Bohu, a každá se přitom dovolává jeho pomoci, proti té druhé.

Abraham Lincoln

K PŘÍPRAVĚ NA BOHOSLUŽBY O NEDĚLÍCH A SVÁTCÍCH

neděle 10.1. Svátek Ponoření Pána
Iz 42,1-4,6-7 Ž 29
Sk 10,34-38 Mk 1,6b-11

neděle 17.1. 2. v mezidobí
1 Sam 3,3b-10,19 Ž 40
1 Kor 6,13c-20 J 1,35-42

neděle 24.1. 3. v mezidobí
Jon 3,1-5,10 Ž 25
1 Kor 7,29-31 Mk 1,14-20

neděle 31.1. 4. v mezidobí
Dt 18,15-20 Ž 95
1 Kor 7,32-35 Mk 1,21-28

neděle 7.2. 5. v mezidobí
Job 7,1-7 Ž 138
1 Kor 9,16-23 Mk 1,29-39

neděle 14.2. 6. v mezidobí
Lv 13,1-2, 45-46 Ž 32
1 Kor 10,31-11 Mk 1,40-45

Popeleční středa 17. února

Okénko do farnosti - Vydavatel Farnost sv. Václava v Letohradě

Adresa redakce: Václavské náměstí 57, 561 51 Letohrad, tel. 465 620 357 • Redakce: Václav Vacek, Iva Marková, jazyková úprava Jana Kalousková • digitální podobu naleznete na www.letohrad.farnost.cz • uzávěrka je 20. každého měsíce
Rejstříkové č. MK ČR E 12797 • Sazba: BarBar Design, Tisk: Grantis s.r.o. tel. 465 525 741